Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Grunderna för intern kontroll och riskhantering

Styrelsen 17.11.2025
Områdesfullmäktige 1.12.2025

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning 1
1. Lagstiftning och tillämpningsområde 2
2. Mål, syften och begrepp inom intern kontroll och riskhantering 3
3. Ordnandet av den interna kontrollen och riskhanteringen samt metoder 4
4. Inhouse-bolag och ägarstyrning 5
5. Intern kontroll och riskhantering som en del av välfärdsområdets lednings- och förvaltningssystem samt ekonomiplanerings- och uppföljningsprocess 5
6. Utvärdering och rapportering inom intern kontroll och riskhantering 6
7. Redovisningsskyldighet 6

1. Lagstiftning och tillämpningsområde

Enligt 22 § i lagen om välfärdsområden (611/2021) ska välfärdsområdesfullmäktige fatta beslut om grunderna för den interna kontrollen och riskhanteringen. Syftet med grunderna för intern kontroll och riskhantering är att förstärka och förenhetliga god förvaltning och ledning välfärdsområdet och de gäller för ledningen, välfärdsområdets organ och all verksamhet som välfärdsområdet svarar för genom ägande, styr- eller övervakningsansvar och övriga förpliktelser.

Välfärdsområdet har bara ett dotterbolag så kraven för koncernstyrning uppfylls inte, men inhouse-bolagen styrs genom godkända ägarpolitiska riktlinjer. Fullmäktige fastställer principer för ägarstyrningen. Övervakningen av verksamheten i bolagen sker i samråd med bolagen, och de är ålagda att ge välfärdsområdet de uppgifter som det behöver för den interna kontrollen och den riskhantering som anknyter till bolagens verksamhet.

I fråga om intern kontroll och riskhantering gäller dessutom vad som bestäms i välfärdsområdets förvaltningsstadga och i övriga anvisningar och föreskrifter.

2. Mål, syften och begrepp inom intern kontroll och riskhantering

Den *interna kontrollen och riskhanteringen* är en del av välfärdsområdets ledningssystem. Den interna kontrollen är ett redskap för välfärdsområdets ledning och förvaltning. Med hjälp av intern kontroll görs en bedömning av verksamhetsprocesserna, riskerna och hur uppställda mål förverkligas. Ändamålet med kontrollen är att främja en effektiv ledning av organisationen, hantering av risker, utveckling av verksamheten och en utvärdering av resultaten.

Risker är osäkerhetsfaktorers inverkan på målsättningar. Det kan exempelvis vara fråga om avvikelser från det förväntade eller en möjlighet som inte utnyttjas

Riskhantering är en del av den interna kontrollen. Med riskhantering avses de systematiska förfaringssätt med vilka man

- identifierar och beskriver de risker som anknyter till verksamheten i välfärdsområdet
- bedömer riskernas betydelse och sannolikheten för deras förverkligande
- fastställer tillvägagångssätt för hur risker ska hanteras, övervakas och rapporteras.

I och med att avsikten med den interna kontrollen och riskhanteringen är att säkerställa att de mål som fastställts för välfärdsområdet kan uppnås och att verksamheten är resultatrik utgör de inga separata funktioner, utan en oavbruten del av den verksamhet som bedrivs för att säkerställa målen: den dagliga ledningsverksamheten, planeringen, beslutsfattandet och verksamhetsprocesserna. Den interna kontrollen och riskhanteringen bör utgöra en central del av det arbete som utförs i välfärdsområdets olika organ.

Den interna kontrollen och riskhanteringen bygger på strategin, de verksamhetsmål och ekonomiska mål som fastställts i verksamhets- och ekonomiplanen, ledningsprinciper och etiska principer. Det centrala i verksamheten är att trygga en obruten, ostörd och säker verksamhet

Den interna kontrollen och riskhanteringen omfattar i praktiken den verksamhet som anknyter till fastställandet av välfärdsområdets uppgifter, beslutanderätt och ansvar samt

olika tillvägagångssätt som anknyter till lednings-, styr- och verksamhetsprocesser. Syftet med fastställandet och tillvägagångssätten är att få en rimlig säkerhet om att

1. verksamheten är resultatrik och ekonomin står på stadig grund
2. lagstiftning, beslut, regler och ledningens anvisningar hörsammas
3. resurser och egendom används vederbörligt och att de tryggas
4. rapporteringen om verksamheten och ekonomin är adekvat och tillförlitlig.

Egenkontroll är en del av den interna kontrollen och omfattar förebyggande, samtidiga och efterföljande åtgärder för kvalitets- och riskhantering samt säkerställande av kontinuitet i samband med organisering och produktion av tjänster. Genom egenkontroll säkerställs även att kund- och patientsäkerheten uppfylls.

Den *interna revisionen* är också en del av den interna kontrollen. Den interna revisionen stöder organisationen i att nå sina målsättningar genom att erbjuda ett objektivt, oavhängigt och systematiskt betraktelsesätt för att utvärdera och utveckla organisationens riskhanterings-, tillsyns-, lednings- och förvaltningsprocesser.

Den interna revisionen är ålagd att utvärdera ändamålsenligheten och resultatet av övervakningssystemet och riskhanteringen, och därmed sträva efter att befrämja måluppfyllelsen i organisationen. Närmare anvisningar om den interna revisionen finns i direktiven för den interna revisionen som godkänts av styrelsen.

3. Ordnandet av den interna kontrollen och riskhanteringen samt metoder

Välfärdsområdesfullmäktige fattar beslut om grunderna för intern kontroll och riskhantering och förutsätter att det finns tillräcklig intern kontroll och riskhantering i alla dess funktioner och på alla nivåer inom organisationen.

Välfärdsområdesstyrelsen ansvarar för att ge anvisningar om intern kontroll och riskhantering samt för att dessa ordnas på ett ändamålsenligt sätt, för övervakningen av genomförandet och för resultatet.

Ledande tjänsteinnehavare, särskilt de som är redovisningsskyldiga, ska genomföra intern kontroll och riskhantering inom sitt ansvarsområde och rapportera om dessa i enlighet med godkända anvisningar. De ska agera i enlighet med god förvaltningssed och etiska principer samt ingripa i missförhållanden som uppdagas i verksamheten.

Mellanledningen och närchefer genomför intern kontroll och riskhantering inom sina ansvarsområden samt följer upp och utvärderar effektiviteten i kontroll- och riskhanteringsåtgärderna. Därmed ansvarar alla ledande tjänsteinnehavare och chefer för intern kontroll och riskhantering.

I praktiken betyder det här att

- uppgifter, beslutanderätt och ansvar är klart och tydligt definierade
- principerna för god förvaltningssed och etiska principer har beaktats
- man fastställt verksamhetsmål och ekonomiska mål
- riskhanteringen ordnas enligt styrelsens anvisningar så att den är planenlig och resultatrik

- verksamhetsmiljön har analyserats samt att de avsevärda hoten och möjligheterna har prioriterats utgående från dessa analyser
- kontrollmetoder har planerats och att de verkställs så att de står i tillräcklig proportion till de kostnader som åsamkas
- organisationens kommunikation och rapportering är systematiskt ordnad
- verksamheten uppföljs och utvärderas även som resultatet av de metoder som används för interna kontroll och riskhantering

Internrevisionen säkerställer och utvärderar objektivt och oberoende att god förvaltnings- och ledningssed följs samt effektiviteten i den interna kontrollen och riskhanteringen. Internrevisionen rapporterar resultaten av utvärderingen och ger rekommendationer för åtgärder för att utveckla den interna kontrollen och riskhanteringen.

4. Inhouse-bolag och ägarstyrning

Ägarstyrning leds med stöd av de principer som fullmäktige godkänt för ägarstyrningen och välfärdsområdesstyrelsen ansvarar för ägarstyrning som hänför sig till välfärdsområdets verksamhet. Den ägarstyrningssektion som är underställd välfärdsområdesstyrelsen ansvarar för den ägarstyrning som välfärdsområdet utövar gentemot bolag som den äger.

5. Intern kontroll och riskhantering som en del av välfärdsområdets lednings- och förvaltningssystem samt ekonomiplanerings- och uppföljningsprocess

Styrelsen ansvarar för ordnandet av den interna kontrollen.

Intern kontroll och riskhantering är en del av välfärdsområdets lednings- och förvaltningssystem, beslutsfattande, planering och uppföljning av den strategiska och operativa verksamheten och ekonomin, reaktioner på avvikelser samt utvärdering av prestationer. Den interna kontrollen och riskhanteringen ska vara övergripande och tillämpas på all verksamhet på alla organisationsnivåer. Riskhanteringen ska sträcka sig till alla riskkategorier, både interna och externa.

Vid beredningen av budgeten ska förändringar i verksamhetsmiljön analyseras, risker som hotar målen identifieras, deras konsekvenser och sannolikhet bedömas samt nödvändiga planer och åtgärder utarbetas för att hantera riskerna.

Syftet med den interna kontrollen och riskhanteringen är att säkerställa att de uppställda målen nås och att verksamheten är resultatrik. Den interna kontrollen och riskhanteringen är ett led i det dagliga ledandet, styrningen och förverkligandet av det dagliga arbetet och skall inte särskiljas från den övriga målsättningar underställda verksamheten. Intern kontroll förverkligas bland annat genom en tydlig fördelning av uppgifter, befogenheter och ansvar, kontroll- och rapporteringsskyldighet, skydd av information och informationssystem, skydd av egendom samt avtalshantering.

En fungerande intern kontroll förebygger och avslöjar också missbruk. Ledningens skyldighet är att förverkliga den interna kontrollen för att förebygga och upptäcka missbruk och ingripa om missbruk upptäcks. Som missbruk anses olika ohederliga eller oetiska handlingar eller handlingar som strider mot välfärdsområdets anvisningar eller lagstridiga handlingar.

Till den heltäckande riskhanteringen och den interna kontrollen hör också välfärdsområdets egenkontrollprogram, genom vilket välfärdsområdet som serviceanordnare styr och övervakar den serviceproduktion som hör till dess organiseringsansvar, och serviceproducenterna inom social- och hälsovården säkerställer kvaliteten och kontinuiteten i den serviceproduktion de ansvarar för.

6. Utvärdering och rapportering inom intern kontroll och riskhantering

Under budgetåret följer man i samband med delårsöversikterna upp att den interna kontrollen och riskhanteringen har varit resultatrik. I verksamhetsberättelsen ger välfärdsområdesstyrelsen en bedömning av de mest betydande riskerna och osäkerhetsfaktorerna, hur den interna kontrollen och riskhanteringen har ordnats, vilka åtgärder som vidtagits för att avhjälpa upptäckta brister. Verksamhetsområdena å sin sida sammanställer en översikt över sina mest betydande risker enligt de mer detaljerade anvisningar som ges av styrelsen. Sammanställningen riktas årligen till olika fokusområden i enlighet med kvalitetsprogrammet.

Om det under räkenskapsperioden upptäcks betydande risker ska de ledande tjänsteinnehavarna omedelbart rapportera till den övervakningsansvarige om riskerna och metoderna för hur de ska hanteras. De övervakningsansvariga ska vidta nödvändiga åtgärder utgående från rapporteringen.

7. Redovisningsskyldighet

Fullmäktige utser de förtroendevalda och tjänsteinnehavare som är redovisningsskyldiga. Utnämningen kan ske som en del av godkännandet av budgeten eller genom ett separat beslut.

Enligt lagen om välfärdsområden § 127 ska det i revisionsberättelsen bland annat ingå ett utlåtande om huruvida den interna kontrollen, internrevisionen och riskhanteringen (samt koncernövervakningen) har ordnats på behörigt sätt. Även ett förslag till beviljande av ansvarsfrihet ska ges i revisionsberättelsen.

De redovisningsskyldiga ansvarar för ordnandet av intern kontroll och riskhantering inom den verksamhet de leder och för ett fortsatt upprätthållande av detta. Redovisningsskyldigheten innebär att de redovisningsskyldigas verksamhet ska utvärderas av fullmäktige, att en anmärkning kan riktas mot dem i revisionsberättelsen och att de kan förvägras ansvarsfrihet både för det som de själva eller deras underordnade gjort eller lämnat ogjort. Den högsta ledningen innehar ett särskilt ansvar och åläggande att agera enligt god förvaltnings- och ledningssed och enligt etiska utgångspunkter samt att ingripa i avvikelser som uppdagas i verksamheten. Ledningen har utredningsplikt i fråga om den verksamhet som den ansvarar för.

Även om en person inte är redovisningsskyldig i lagens mening, bör personen naturligtvis sköta sin uppgift med vederbörlig omsorgsfullhet och förpersoner som inte är redovisningsskyldiga är inte befriade från ansvaret att övervaka verksamheten.